

KOLOKVIJ O ZGODNJEM SREDNJEM VEKU V SLOVENIJI

Uvodno poročilo

Na spodbudo članstva Arheološkega društva Slovenije in Medakademijskega odbora za Materialno kulturo pri Svetu akademij SFR Jugoslavije — ki je tudi finančno omogočil izvedbo — je Arheološko društvo Slovenije priredilo 3. in 4. oktobra 1966 svoj tretji kolokvij, posvečen zgodnjemu srednjemu veku v Sloveniji. Pri tem je bil drugi dan namenjen ogledu spomeniških enot na Gorenjskem z obiskom arheoloških razstav v Gorenjskem muzeju v Kranju, na blejskem Gradu in za to priložnost postopljene razstave o dejavnosti Narodnega muzeja v Ljubljani pri raziskovanju sakralnega objekta in pripadajočega grobišča na blejskem Otoku.

Izhodišče te kolektivne zamisli je bila v prvi vrsti želja vsega članstva, da v prihodnji dejavnosti društva damo poseben poudarek kolektionemu proučevanju naših narodnih ostalin, nato tudi hotenje prikazati stanje in napredek spoznanj o zgodnjem srednjem veku, še posebej pa prikaz arheoloških spomenikov slovanskega časa, raziskanih v poslednjih letih. Velika izkopavanja na Bledu, v Kranju, Ptujju ter vrsta manjših najdb iz tega obdobja so namreč opozorila na našo poglobitno nalogo: proučevanje neposrednih narodnih spomenikov in starožitnosti. Izročilo, ki osvetljuje ta čas, pa je v tej meri bogato, da arheološki spomeniki samo dopolnjujejo umetnostno dediščino in zgodovinske viire. Že Pavel Diakon je v svoji *Historia Langobardorum* v nekem smislu podal opis predzgodovine in zgodovine naselitve ter prvih bojev naših slovenskih prednikov na tem ozemlju (prim. npr. Rutar, LMS 1885, 288 sl.); neprecenljiva je enkratna izpovedna vrednost Brižinskih spomenikov za naše najstarejše jezikovno izročilo; nenadomestljivo je vir *Conversio Bagoariorum et Carantanorum* za slovensko zgodovino 8. in 9. stoletja; viri o življenju in delu svetih bratov Cirila in Metoda ter drugi pisani viri se pridružujejo. V tem zelo široko nakazanem okviru pritiče arheologom predvsem proučevanje in členjenje neposrednih materialnih prič Slovenstva na prostoru jugovzhodnih Alp. Zato smo povabili k sodelovanju tudi Z. Vinskega iz Zagreba, ki je predaval o temi »Oružje u starohrvatskoj državi do godine 1000« in B. Marušića iz Pule, ki je v sestavku »Nekateri problemi proučevanja zgodnjega srednjega veka v Istri« podal razvoj starožitnosti na tem prostoru.

Uvod v kolokvij so pomenili trije izčrpnii in analitični prikazi o velikih kongresih zadnjih let posvečenih vprašanju staroslovanskega izročila in zgodovine. Tako je imel + J. Korošec pripravljeno predavanje I. Kongres za slovansko arheologijo v Varšavi septembra 1965. J. Kastelic je poročal o Kongresu ob 1100-letnici Cirila in Metoda v Salzburgu, B. Grafenauer pa

o Kongresu o Velikomoravski v Brnu. Referat J. Kastelica je bil v osnovi objavljen že v Naših razgledih »Salzburški slovanski kongres« (12, 1963, št. 16, 315), referata J. Korošca in B. Grafenauerja sta pripravljena za objavo v Zgodovinskem časopisu. Sestavek Z. Vinskega bo v celoti objavljen v Materialih kongresa v Varšavi. Predavanje B. Grafenauerja, Najnovejša historična literatura in obdelava ter interpretacija virov za zgodnj srednjeveško arheologijo je bilo v glavnem povzeto po razpravi v Hauptmannovem zborniku (»Slovansko-nemška borba za srednje Podonavje v 9. stoletju«, SAZU, I. razred. Razprave V = Hauptmannov zbornik, 1966, 37 do 76). Referat V. Šribarja, Dosedanji izsledki raziskovanj na blejskem Otoku, se je naslanjal na poročilo, ki ga je avtor objavil v Varstvu spomenikov (»Arheološka raziskovanja na blejskem otoku«, Varstvo spomenikov 10, 1965, 154—159). S prispevkom prof. B. Grafenauerja je kolokvij pričel s stvarnim prikazom naše dediščine iz teh dob. Vprašanjem slovenskih spomenikov so bili posvečeni tudi tu objavljeni referati: P. Korošec, Kulturna opredelitev slovanskega zgodnjega srednjega veka na ozemlju Vzhodnih Alp; V. Šribar, Srednjeveško grobišče v Krkavčah pri Kopru; V. Šribar, Zgodnje srednjeveško grobišče in naselbina v Podmelcu v dolini Bače; A. Valič, Staroslovanski Kranj; T. Knez, Staroslovanska najdišča na Dolenjskem in Beli Krajini; P. Korošec, Zgodnj srednjeveške ostaline iz Trzišča pri Mokronogu; A. Bolta, Rifnik — arheološki izsledki in problematika; S. Pahič, Zgodnj srednjeveški grobovi na Brezju pod Brinjevo goro; S. Petru, Še nekaj zgodnj srednjeveških najdb iz Gorjancev; P. Petru, Zgodnj srednjeveška naselbina na Polhograjski gori nad Polhovim gradcem; P. Korošec, Staroslovanske najdbe v Drulovki pri Kranju. Kolokvij je zaključil z znanstvenim povzetkom rezultatov J. Kastelic (Organizacijski problemi zgodnj srednjeveške arheologije v luči kolokvija in nadaljnje raziskovalne naloge) in navezal na že objavljeno študijo v Arheološkem vestniku 15/16, 1964/1965, 109 ssl. V pričujoče gradivo je vključen tudi diskusijski referat prof. J. Korošca v obliki, v kakršni ga je avtor pripravil za debato in razgovor pred svojo nenadno smrtjo 11. marca 1966. Tudi tu objavljen sestavek S. Pahiča je le povzetek širšega dela o materialni kulturi kasne antike in zgodnjega srednjega veka, kakor se avtorju kaže po njegovih izsledkih na gradivu iz nekropole Brezje in drugih zapažanjih. Zaradi obsežnosti bo ta študija objavljena posebej.

Že iz povzetka vsebine kolokvija je moč razbrati kako široki so raziskovalni problemi zgodnjega srednjega veka in kako se na tem torišču bolj kot drugje prepletajo skupne naloge starinoslovja, zgodovine in drugih panog. Pri teh prizadevanjih, ki naj bi pripomogla čim bolj popolno osvetliti najstarejšo tvorno izročilo Slovencev želimo tudi arheologi prispevati svoj delež, kar dokazuje tudi tu s podporo Sklada SR Slovenije za pospeševanje tiska in založniške dejavnosti objavljeno gradivo s kolokvija.

Peter Petru
predsednik ADS